

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De non esu carniū carthusiensium

[urn:nbn:de:bsz:31-300764](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300764)

volūtatē sed regis Anglie et suoz instātia
est canonisatus. q̄s sanctissime fuit vite.
magnis miraculis claruerit. et procurator
carthusie magne/pfessusq̄ ceteris. **Cre-**
dendū q̄ est in infinitū plures mortuos
sanctos et q̄tidie mori/q̄s hi sint q̄ canoni-
sati sunt. Neq̄ enī antiqui canonisabāt.
sed ex certissima vite sanctitate/colebātur.
Et b̄ta maria mag. Iohes bap. Apli. ce-
teriq̄ plurimi. Sed ne passim ppl̄s in er-
rore iret. ecclie censura/canonisatōis mo-
deramē adhibuit. Nam ppl̄s falso rumore
vel simulato signo vel naturaliū imp̄ssi-
nū. quo circa corpora occisorū vel patibula
de nocte ardēt quasi cādele. ignar̄ facili-
meseduci posset. vt latrone p̄ sancto hono-
raret sicut i aliq̄z sanctorū legēdis factum
repiit. **Virgo maria**/nullū legi i hac vi-
ta fecisse miraculū: nec apli/in euāgelijz et
eplis. de ei⁹ sanctitate et vite excellētia/mē-
tionē fecerūt. nisi sicut p̄phete cecinerūt s̄/
ginē pariturā xpm. Ita illi eam peperisse
xpm filiū dei. Vñ ex vñti in hōc solo ver-
bo q̄ eēt mater dei/oēm exp̄serūt excellen-
tiā et sup̄eminētiā toti⁹ puritatis et sancti-
tatis. sup̄ oēm creaturā corpālē et sp̄ūalem.
Querere ergo ei⁹ sanctitatē p̄ miracula/nō
esset sane fidei. Nec miracula que p̄ eam q̄-
tidie fiunt/ad p̄bationē sue sanctitatis/ec-
hibentur. nec sanctitati ei⁹ aliquid addū.
sed ad manifestandā ei⁹ erga nos immen-
sam caritatē et pietatē/ quā habet ad deuo-
te eam implorātes et venerantes.

Contra impugnantes

Carth. quō nō sit ordo cōfirmatus

Adhuc pleriq̄ eisdē impugnat
quō primo nō fuerit cōfirmat⁹
eorūz ordo a sedē aplice. **Est**
plane cōfirmat⁹ et sepe. vt p̄z in
pluribz priuilegijs et ip̄is statutis. **Ta-**
men dem̄ locū huic obiectioni. et sub pau-
cis verbis dicam⁹ sufficere ad cōfirmatio-
nem cuiuscūq̄ religionis collegij seu con-
gregationis sp̄ūalis vite sanctitatē. hoc ē
in seruitio dei virtuosam p̄seuerantiā. absq̄
etiā approbatōe sedis aplice. Et hec ē ap-
probatio seu cōfirmatio inuisibilis sp̄ū-
sancti et ip̄ius vnctio que docet de omnibz
i. Jo. ij. Et hoc est qd̄ dicit Act. v. ca. Si
opus nō est ex deo/ dissoluet. Nec ecclesia
primitiua imo iam p̄ multos annos adul-
ta/bis cōfirmationibz et approbationibz

vtebat. Tandē ecclia vidēs cōfusionē in
religionū multiplicatōe et heresum pullu-
latione/strictius adiuuens manū tanq̄
mater sollicita/reprobauit oēs religiones.
mendicantiū quatuor exceptis. Neq̄ am-
plius aliqua religio instituet nisi appro-
batione sedis aplice. De religionibz autē
antiquis/nō legim⁹ aliquā approbationē
exp̄llam/sedis aplice. sed eoz vita sancta
ecclia sciēte et eis vt viris sanctis et appro-
batis cōicante/ et multa et varia priuilegia
cōcedēte/erat eoz plena cōfirmatio. **Est**
autē carthusien. ordo/ ceteris omnibz anti-
quior: exceptis B̄ndicti et Aug. ordinibz.
Fuit enī circa annos. xx. añ ordinē. **Dis-**
tinctiē. et p̄ centū. xxx. annos ante p̄dicatores
et minores/ceterosq̄ mendicātes. Finis.

Tractatus eiusdem

Cellarij parisiē. de non esu carniū car-
thusien. contra eos qui eisdē ex hoc sta-
tuto tanq̄ indiscretos et inhumanos iudi-
cant. rationibz approbans indispensabi-
lem apud eos seruari solitam carniū ab-
stinētiā.

Epistola.

Gregio viro Johāni de gonnant
qui olim in seculo miles. nunc in
xpi seruitute cum preclara Car-
thūsen. familia militās illustrius. suus
Johannes cancellari⁹ indignus parisiē.
trūphum beatitudinis adipisci. **Qua-**
sicut opinor meminit prudētia/quē admo-
dum ab inclito p̄ceptore meo nunc episco-
po Lameracen. prudē postulasti/ vt p̄ tra-
ctatū aliquē ex iure diuino et valida dispu-
tatione cōpesceret ac reuelleret carnales. q̄
cecis oculis ac spumanti ore latrant in re-
ligionem carth. tanq̄ irrationabilis sit et
impia. ob p̄petuam eozū de non esu carni-
um obseruantia. **Attēptauit** hoc agere
idem p̄ceptor meus. cui in cancellariat⁹ of-
ficio et in cathedra successi/ immerit⁹. non
tamē ad fundū difficultatis vsq̄ quaq̄ p̄-
uenit. qd̄ agnouerim. plura enī sibi iugi-
ter sup̄turbāt impedimēta. **Quāobzē**
tui tueq̄ petitiōis nō imemor/ tandē aliquē
sumpta occasione i vna ex lectionibz meis
conat⁹ suz. licet viribz imparibz/satisfacere
pio et seruīdo religionis tue zelo. **Quō si**
p̄fecerim id qd̄ optaui/ gr̄as illi a q̄ omne

don si optimū et pfectū. si min⁹ attigerim/
suppleat aut corrigat. impfectū meum tui
fratres. p̄ses mei. ⁊ alij p̄fundi⁹ sapientes.
Bene vale. mei memor in orationib⁹ tuis.
Et si latini forsan eloquij non satis es
idone⁹ auditor. nolito cōqueri. qm̄ habes
copiā interp̄tū abūdantē. p̄dictos p̄ses lo
quor. quoz genib⁹ puoluit⁹ / ofonū suarū
suffragia / egēs ⁊ mendicus expostulo.

Incipit tractatus.

Srandis ⁊ mira est nobis Jo
hānis abstinētia ⁊ sobrietas
recitata cū dictū est. locustas
et mel siluestre edebat. **S**;
bozzere de facili solēt abstinē
tia qui voluptatib⁹ defluūt. quoz de⁹ ven
ter est. ⁊ sobrietas ab eis auferitas incul
pat. ex sua infirmitate viciosa / i maloꝝ ra
dicata ⁊ suetudine / alienā vitā merentes /
iudicat mirabile esse aut sup̄stitiosum aut
indiscretū / attenuare corp⁹ duris ieiunijs.
Locustis insup̄ cibis quos de⁹ (inquiūt)
creant ad p̄cipiendū cum gr̄auctōe / irri
dent nō vitētes. **N**ō aduertūt aut capiūt
q̄sleta sit q̄s salubris ⁊ expedita / ⁊ ex bona
cōsuetudine q̄s facilis ⁊ iocūda reddat. de
uotoꝝ sobrietas. qui cū ap̄lo castigat cor
pus suū ⁊ in seruitutē redigūt. Qui demū
corpali ieiunio / vitia p̄primūt. mentē ele
uant. virtutes adq̄rūt ⁊ p̄mia. Subinde
ista est infamis palma vitioꝝ. ⁊ extrema q̄
rundā criminosoꝝ impudētissimaꝝ puer
sitas. sancta pollucere. calūniari bene acta.
et que imitari nō p̄nt / saltem volūt ea dete
stari. Hinc blandit iniquitas sibi. si de san
ctitate p̄sixerit. p̄brum aliq̄d. si p̄tra bene
viuētes / infames sn̄ias ptulerit. ⁊ alieneyi
tere probationē / suam laudē ⁊ solamē esse
arbitrat. **E**xprimur hanc carnaliū homi
nū insaniaz. tū in multis. tū noiatiū erga
venerabiles p̄ses ⁊ fratres de ordine car
thusiē. apud quos repit sicubi in ecclia
quicq̄s vestigij reliquerit p̄dicāda illa p̄ri
scorū patrū deuotio admirabilis feruor et
sua p̄pe modū incredibilis p̄tinētia. Dos
nāq̄s carth. exagitat nōnunq̄s imbuti sapi
entia terrena aiāli ⁊ diabolica. dicētes con
tra caritatē denegare sibi ip̄is p̄sertim i in
firmitate positis / esum carniū. **V**oz ista.
voz plane illoꝝ est q̄ suspirabant ad ollas
carniū egypti. fastidito māna. **S**ubijit
itaq̄ pluries animū aliquid de hoc scribe

re vt temptare fundit⁹ erueret / ⁊ cortice sub
lato medullitus p̄scrutari / id q̄d difficulta
tem affert in p̄nti materia. **N**ūc tandē oc
cassione sumpra ex p̄tenti p̄ntis lectionis
que de abstinētia loquit⁹ Johis bapt. co
nabit idipm̄ pagere tenuitas ingenij mei
absolute quidē ⁊ breuiter. qm̄ veritas lux
est. ⁊ intuef nūq̄ meli⁹ / q̄s dū nuda breui
tate monstret. folijs aut saleris verboꝝ nō
magnope eget. obumbzāt ip̄am quādoꝝ
et offuscant veritatē potius q̄s illustrent ⁊
expediant.

ERit igit triplex cōclusio. vna dire
cte respōsalis. due sequentes diffi
cultatū nodos tangēt ⁊ euoluent.
Hedifficultates p̄cipue ⁊ summam due
sunt. vna de casu necessitatis extreme. alia
de infirmitatib⁹ ⁊ abbreviatōe vite. **P**ri
ma cōclusio. p̄ōt rōnabilis in ordie carth.
esse lex v̄l generale statutū. vt null⁹ frater il
lius ordinis / comedat vnq̄s carnes. imo ⁊
si perat q̄ sibi nō ministrat. Et ad hōmō
obseruationē / fas est disciplinā grauē con
tra trasgessoꝝ institui. **S**ecūda conclu
sio. non obstat rōnabilitati p̄fate legis vel
statuti / q̄ dabilis ē casus in quo frater car
thusiē. etiā p̄fessus / obligaret v̄sca carni
bus ⁊ ali⁹ sibi ministrare teneret. **T**er
tia cōclusio. abbreviatio vite corpalis aut
sanitatis debilitatio / nō auferunt rationa
bilitatem p̄fate legis aut statuti.

Secūda p̄ indirectū prima cōclusio
qm̄ nisi sic liceret generaliter ordi
nasse. nullo mō sentiendū est / q̄ p
tanti t̄pis cursum sc̄z p̄ trecentos annos ⁊
ampli⁹ / talis fuisset lex inter ip̄os carth. p̄
mulgata ⁊ seruata. inter q̄s tot hacten⁹ ho
ruerūt summe religionis ⁊ eximie discretō
nis viri. in iure ciuili canonico ⁊ diuino / nō
mediocriter instructi. Nequaꝝ insup̄ tole
rasset illud ecclia. aliōqn̄ dedisset laqueum
suis fidelib⁹ filijs. qm̄ eos dānabiliter er
rasse sc̄uisset. neq̄ in eos ab errore reuo
casset. Aliōqn̄ p̄trea nō laudassent vitam
taliū / sanctissimi viri. quē admodū deuot⁹
et circūspectissim⁹ **B**erū. ad fratres de mō
te dei eiusdem ordinis scribens / eos col
laudasse reperit. imo ⁊ ad abstinētia ml
tam inuitasse. oblectans fratres illos i hor
rendis frigorib⁹ magne carthusiē manen
tes. **R**ursum per directum sic arguitur.
Licitum est vni vel pluribus p̄ totam vi
tam a carniū esu p̄suis abstinere. quonias

ita fecerunt plurimi laudabiliter et quoti-
die faciunt. Et ap[osto]lus satis innuit dicens.
Quod si esca scandalizat fratrem meum non mandu-
cabo carnes in eternum. Quod non posuisset si
non potuisset licite impleri. Potuit ergo ir-
rephensibiliter fieri lex sine statutum quod illud
licitum in giter seruaret. quoniam infra docebitur
nil obitare quo minus illud fieri fas existat.
Ceterum lex illa rationabilis censenda est.
que religioni conuenit. que discipline con-
gruit. et que saluti proficit. que admodum tra-
bitur ex dictis. **Idem.** Sed lex talis de non
comedendo carnes est huiusmodi. prout experientia
longa docuit. Etenim sub hac lege et firmam
eam religiosi viri et disciplinati et de salu-
te sua solliciti vixerunt usque ad senectam bo-
nam et plenam diem incolentes in aia et cor-
pore plene in locis alijs plurimis ubi con-
ceditur esus carniū ad saturitatem. Denique
constat eos imitatores esse antiquorum pro-
phetarum et heremitarum belye et helyei ac
Ioh. bap. aliorum quoque sanctorum patrum per
egyptum olim degentium. Inter quos prout re-
fert Hieronimus in epistola vna ad Eustochium non
solum carnes sed et coctum aliquid comedisse/
luzaria erat. Pro conclusionis huiusmodi cor-
roboratione faciunt ea omnia que scripse-
runt de sobrietate et abstinencia doctores ca-
tholici. que plurima sunt valde. nec egent
hic inseri. Legatur Hieronimus in libro contra Iu-
nianiū. ubi ex vetustissimis gentiliū hy-
storiarum sobrietate stabili. Videat idem in
vitalium. Et Cassianus in suis collatio-
nibus et institutis. Et perspicuum erit qualiter san-
ctorum patrum imo virginum et mulierum absti-
nencia fuit et in sanitate et infirmitate con-
stanter mirabilis. Habemus de venerabi-
li paula cui in vltima qua obiit egritudine
sibi persuaderi non potuit ut vino modico
vteret. Proinde discretiores ciborum reuel-
lit Bernardus in omelia. xxx. super cantum. Et
multa in hunc modum relicta sunt a sanctis
et celeberrime disputata. Denique veri-
tas huiusmodi conclusionis ex deductione sequen-
tium velut ex nubium obiectarum depulsiōne
magis elucescet.

Item a conclusionis vni supponit.
quod dabilis sit casus in quo frat[er] car-
thuseus. etiam professus obliget vesci carni-
bus et alijs sibi ministrare teneat. Suprad-
ditur ad hoc quod istud non obuiat rationabilitati
legis antedictae. Probatur suppositum in casu
necessitatis extreme quoniam dabilis est casus

infirmitatis ubi medicorum expertorum iudici-
um et conscientia fratris infirmatis et aliorum sibi
ministrantium dicitur quod ipse egror[um] absque
dubio morietur si non adiuetur per esum car-
niū. et edendo carnes conalescat. Nec
satis esse videtur ad negandum possibilitatem
necessitatis huiusmodi extreme illud quod scripsit
quidam medicorum magister Arnoldus de villa no-
ua per dissolutionem dubietatis propositae. Ait
enim quod in egritudine qualibet curabili hu-
midum radicale sufficienter restaurari potest
per vitella ouorum absque esu carniū requisi-
to. Hec euasio non usquam sufficit. nec
difficultatis radices euellit. Stabit itaque
quod languens de quo est sermo omnem abomi-
nabitur vitalem cibum preter carnes. aut ius
earum. et presertim vitella ouorum fastidiet. ita
ut comedere illa salubriter aut absque vomitu
non valeat. Sed tamen ne controuersia
aut calūnie materia in longum procedat da-
bo casus possibilis ubi aliquis carthuseus.
etiam sanus morietur absque remedio nisi car-
nibus uti consentiat. reputa si deductus sit
in manus tyrannorum. ubi vel ex nequicia vel
aliunde nihil permittit sibi offerri ad vescen-
dum preter carnes. Querendum est ergo in huius-
modi casibus. tenebitur carnes comedere. et si sic
habetur intentum. Si diceret aliquis quod
potius eligere habebit mori fame. dicere
eundem oportebit et contra in seipsum manus
injiciet et erit suimet occisor. Iuxta illud
vulgarium ambrosij. Pasce fame morientem si
non pauidisti occidisti. nec ad se minus quod ad
alios preceptum hoc extendit. Preterea con-
suetudo aut constitutio generalis ecclesie non
commedendo carnes in die veneris non
obligaret ad sui obseruationem in casibus
prioribus extreme necessitatis. imo nec ex-
cusaret aliquem ab homicidio. qui cum possit
saluare vitam per esum carniū se vel alium
mori spontanea permitteret abstinendo. Se-
cludendo tamen semper casum grandis scan-
dali in fide. de quo dicitur postea. Porro de
votis idem est argumentum. Est autem fun-
damentum radicale preter rationem in hoc.
quoniam a lege diuina nulla lex aut obligatio
pure humana. potest absolueri aut excipi-
re vel institui non obseruet. Sed hec
est lex diuina. Non occides. A qua lege
non legitur per aliquod aliud diuinum ius
facta exceptio ista. ut pro obseruatione con-
stitutionis aut obligationis pure humane

supvenientis/ eā transgredi liceret. et se mo-
 ri sinere fas est. Unde reclusus aliquis/ q̄
 vouit non egredi/ videns aliquē in extre-
 ma necessitate famis aut piculi mortis/ si
 non exeat et succurrat cum possit/ pro occi-
 sore criminabit. quāto magis si sibi in in-
 articulo mortis vel talis necessitatis sub-
 uenire cōtēpserit. ¶ Proinde cōfirmatio
 eorū que dicta sunt sumit ex hoc q̄ nulla
 cōstitutio/ p̄tra caritatē potest robur obri-
 nere. qm̄ lex pro caritate semp̄ fert dū bene
 fertur. qz est p̄cepti finis et plenitudo legis
 fm̄ aplm̄. Est autē contra caritatē/ cum in
 deteriorē vergit exitū/ se vel alium dimit-
 tere mori modis factis/ quādo ex cōcessio-
 ne diuina licitus ad vitā patet exitus. De
 niq̄ p̄ceptū inferioris seu p̄stitutio/ p̄iudi-
 care posset p̄cepto superioris. dei videlicet
 iubentis. ne quis se perimat. qd̄ q̄ falsum
 sit nō videt nemo. ¶ Obijciēt forte aliq̄s
 de machabeis qui p̄ius elegerunt horri-
 dam mortem perpeti/ q̄ carnib; suis ve-
 sci. Similiter de quibusdā alijs in veteri
 testamento et nouo. qui vel ad exemplum
 virtutis. vel ad euitandū dei iniuriā. vel p̄
 castitate seruanda. aut in vitionē inimico-
 rum vt samson. semetipos p̄merūt. ¶ Sed
 ad multa istoz/ responderet Aug⁹. diffuse. i.
 de ciui. dei. Cui⁹ inia finalis est. q̄ nisi ex
 reuelatione diuina/ aut ex speciali instin-
 ctu dei/ dispensante/ habet enī de⁹ potesta-
 tem vite et mortis/ nō potest quis q̄s man⁹
 licenter sibi iniicere. q̄suis de castitate ser-
 uanda specialior est difficultas. que tange-
 tur inferius. De machabeis insup̄ alia est
 ratio. qm̄ lex diuina/ ipsos tūc obligabat
 non comedere carnes porcinas. Ideo fa-
 tendū est/ q̄ citius mortē q̄ esum talem de-
 bebant eligere. Non enī transgrediēda est
 lex dei/ pro corpalis vite saluatione. Sec⁹
 est nūc vbi talis legalis observatio cessat.
 Secus p̄terea vbi non cōsurgit obligatō
 nisi ex cōstitutione pure humana. Intelli-
 gite vigilanter q̄ dico de cōstitutione pu-
 re humana. Fiunt enī quotidie leges de
 malefactorib; occidēdis. sed nō sunt solē
 humane. imo fundamentūz principale et
 auctoritatis robur/ sortiunt̄ in lege diuina
 iubente vt populus suus tollat malū de
 medio sui. et mēb; qd̄ scandalifas absin-
 dat. Nolo tamen dicere/ q̄ iudices possint
 pro quolibet peccato/ ad arbitriū suū licē-
 ter mortē statuere. aut statutā infligere. sic

¶

de furto mere simplici/ deducit quidāz do-
 ctos. ¶ Ceterū lex diuina habet. Non for-
 nicaberis. nō iurabis et similia p̄cepta.
 Idcirco quātūcūq̄ posset aliquis prolo-
 gare vitā suā per fornicationē aut p̄ iu-
 rium/ nullus ad talia consentire deberet.
 ¶ Sed instabit aliquis rursus et dicit q̄
 omnia vota et leges omnes de quib; loqui-
 mur/ fundant̄ in lege diuina. in hac scilicet
 Redde altissimo vota tua. Et humane in-
 stituciones in illa auctoritate p̄lati data.
 Qui vos audit me audit etc. Et itēz Que
 dicunt facite etc. Rñdē q̄ in talibus votis
 aut legib; posituius. Ista semper exceptio
 subintelligit. nisi vbi cōtra dei superioris p̄-
 ceptum cuius finis est caritas/ militarent
 Inde emerit consiliū istud. In turpi vo-
 to/ muta decretū. Qd̄ si aliquod votūz hie-
 ret aut aliq̄ lex iuberet ab hominib; absq̄
 omni exceptione tali expressa vel implici-
 ta/ irrationabilitatē manifestam et non to-
 lerandā/ lex et votum p̄tinerēt. Quo pacto
 sic/ quoniam/ euenire possent casus/ qui legē
 dei in sui obseruatione violarent. put sup-
 ponit̄ declaratiū esse satis. Et arbitros illō
 quod in hac scōba cōclusionē supponi dice-
 batur/ dabilē esse scz casum in q̄ frater car-
 nifici. etiā professus/ obligaret vesci car-
 nib; et alius sibi ministrare teneret. Et iste
 casus est necessitatis extreme. seu per infir-
 mitatē. seu p̄ ipis aut locis aut tyrannidis
 importunitatē contingerit. Ista tñ necessi-
 tas quo pacto posset forsan nō sp̄ obliga-
 re ad vitandū carnib; p̄serim in casu gran-
 dis scandali/ sequens cōclusio declarabit.
 ¶ Nūc accedam⁹ qd̄ reliquū est in hac cō-
 clusione argumentis stabilire. vt declare-
 mus ea que dicta sunt sup̄ isto casu necessi-
 tatis extreme/ nō obuiare rōnabilitati le-
 gis vel statuti carth. de nō comedēdo car-
 nes. ¶ Pro quo rememorādū est/ q̄ ad h̄
 nullū votū exp̄sum h̄nt. sed est dūtaxat q̄
 dam ordinatio siue institutio positua. ne
 hoc quisq̄ eoz p̄sumat attētare. qd̄ si fece-
 rit/ subiacebit discipline ordinis. et certas
 penas illic exp̄sas sustinebit. Et ita fuisse
 olim institutū apud quosdā alios ordies.
 vt apud fratres p̄dicatores sub pena car-
 ceris referēre quodā accēpi. ¶ Adde vñ
 circa qd̄ p̄sens difficultas versat̄. et quod p̄-
 cipue causas apud nōnullos scrupulum.
 Fateor itaq̄ q̄ null⁹ casus in ordinatione
 p̄dicta excipitur. necq̄ casus ifirmitatis.

3

necq̄ alterius necessitatis extreme. Que ex-
 ceptio si facta fuisset/ apponeret plures di-
 gitū ori suo. q̄ nunc in ordinationem talē
 oblatrant. **S**ed respondeo: q̄ exceptio
 hāc addere nequaquā oportuit. imo nec cō-
 grūū fuit. Qd̄ non oportuit ostēdatur p̄io
 q̄ lex naturalis et diuina sufficienter exci-
 piunt. Anuq̄d leges omnes tam ecclesia-
 stice q̄ diuine/ q̄uis feratur vniuersaliter.
 suscipiant tamen exceptionem. put a phō.
 traditur. et ex eandem inspectione cogno-
 scitur. illam vero exceptionem cōtinuo ad
 legem subiungi/ nulla est necessitas. s̄ nec
 eiusdem expressio requirit. Que est ratio?
 Quia plerūq̄ hoc est impossibile. Nimi-
 rum et plerūq̄ sup̄flūū p̄pter numerosa/ et
 infinitam particularium circūstantiarū
 emergentium varietatem. **R**ursus ecce-
 ptio que sufficienter datur intelligi aut ali-
 unde satis trahitur nō eget exprimi. Sic
 ē de casu extreme necessitatis respectu legis
 aut cōstitutionis de qua loquimur. Tra-
 hitur quippe talis exceptio a lege diuina
 et naturali quantum sufficere debet. Quoni-
 am per similitudinē ad alias leges condi-
 tas/ vbi similes subintelligunt exceptio/
 nes/ instruitur quilibet etiam parum do-
 ctos ita posse et debere fieri circa institutō-
 nem presentem/ quantumcūq̄ generaliter
 lata sit. dummodo illam que subintelligē-
 da est exceptionem per expressa verba ne-
 quaquā excludat. Si enī diceret cōstitutō
 illa/ q̄ in nullo casu/ etiam cuiuscūq̄ ne-
 cessitatis extreme liceret comedere carnes
 sub mortali peccato. nescirem fateor cōsti-
 tutionē istā ab iniquitate defendere. Sed
 ita non esse docet tectus institutionis que
 inspec̄i. vbi nec obligatio fertur sub pena
 peccati mortalis. sed solūmodo sub pena
 discipline ordinis. Nec etiam casus talis
 necessitatis extreme secluditur. Interroga-
 ti siquidē eorū aliqui excellentes viri p̄ me
 ipsum/ quid agerent vbi in deserto aliquo
 vel carcere nihil haberent p̄ter carnes ad
 vescendū. Responderūt se comesturos fo-
 re absq̄ omni scrupulo priusq̄ se mori p̄-
 mitterent. **A**udite narrationem. Coni-
 git vnū ex carth. dum equitaret/ in tantam
 semel famē et sitim incidere q̄ de sanguine
 equi sui biberet ne periret. aliud quippe q̄
 tunc sustentare non habebat. Delatū fu-
 it hoc ad reliquos fratres/ qui necessitatez
 circūspecte attendentes que legem nō ha-

bet/ eundē absq̄ disciplina vel quavis pe-
 na velut innoxium susceperūt. maxime qz
 sufficienter constare poterat omnibz de ne-
 cessitate sua. alioquin fortassis subiactis-
 set discipline ordinis. non quidē ex culpa
 propria. sed ad euitandū scandalū aliorū.
 ne deinceps licentiā et exemplū alij trahis-
 sent ad comedēdū carnes pro libido. **D**e-
 ruiisset autē frater ille/ illam disciplinā or-
 dinis humiliter et innocenter tolerando.
 que admodū sentiunt doctores de illo qui
 per ecclesiasticā censurā cogere tur habita-
 re cū illa que ad veritatez non est vxor sua
 legitima/ quāuis ita decerneret ecclesia. q̄
 non de occultis sed de manifestis determi-
 nat. **C**asus alibi est expressus. Sic dico. q̄
 non esset quāq̄ incoueniens/ innocente car-
 thusien. pro esu carniū aut eandem mini-
 stratione/ discipline ordinis ad alioz ter-
 rorem et regule inuiolabilitatē subiaccere.
Atuero dicit aliquis. **C**ur non expressus
 est et exceptus casus iste necessitatis extre-
 me? **D**icit itā et repeto. q̄ illud fieri nō oport-
 uit vt probaui. imo nec cōgrūū apud eos
 fuit vt deduco. **S**ensus certe hominis qz
 proni sunt ad malū ab adolescentia quā-
 cūq̄ in freno et chamo constringant. vix
 edomari p̄nt quin effluant et effrenes fiāt.
Dum ergo paruula eis aperitur rimula li-
 centie/ aut frenum eis tantisper laxatur/ fi-
 unt confestim occasione assumpta et ipsa
 licentia deteriores. **O**mnes enī deteriores
 sumus licentia vt comicus dicit. **Q**uāob-
 rem si casus aliquis fuisset/ in institutione
 prefata cōcessus expresse de comedēdo car-
 nes. formidandū erat ne paulatim succē-
 dentibz tempibz magis ac magis dilatata
 fuisset et extensa hmoi licentia. et tandē pl̄
 ad voluptatem q̄ necessitatez deseruisset.
Totum hoc declarabūt amplius sequen-
 tia. et experientia teste defenditur.

Etiam postremo conclusionem
 t̄ posui q̄ abbreviatio vite corpora-
 lis/ aut sanitatis debilitatio/ non
 tollunt rationabilitatem prefate legis aut
 statuti. **N**on penitus inutiliter tractan-
 tum hic esse arbitror et declarandū/ quem
 admodum licitum est agere multa siue tē-
 poralia siue spiritualia sint/ per que et in-
 firmitatis debilitatem incurrit. **S**e-
 cludo tamen in primis q̄ intētio talis ho-
 minis citius nature consumentis cursum
 BB :

rk

id est periodū etatis sue/ non seraf directe et immediate super eo quod est abbreviata/ re vitam suam. vel corpus in egritudinem trahere/ tanq̄ super fine principali. aut q̄ non fiat pro fine prohibito et nequā. que admodum multi desperatorū et fortunā suā ferre non valentū/ fecisse leguntur. et ut stoꝝ eorum error facere consulebat. In hoc siquidem casu tales grauitate peccant et per leges merito debonestantur. Dic habet quoq̄ veritatis locum illa Hieronimi sententia. q̄ non refert si quis per immoderatam abstinentiā se paulatim interficiat/ aut subito. **H**is premisis probō quod assumptum est. Licere scilicet plerūq̄ abbreviare vitam/ in varijs occupationib; studijs et artibus. **A**d oppositam enim assertionem sequuntur abstrusitates innumere. inter quas illa non mediocris est. q̄ quilibet teneretur vacare studio medicine. aut medicorū consilijs atq̄ regiminib; continue vti deberet. Quare sic constat nempe q̄ ex ignorantia medicinarum preseruariarum ab infirmitate. et conseruariarū sanitatis. et omissione in super medicinalis regiminis irruimus in crebras egritudines. et vite abbreviationem incurrimus. **R**ursus quilibet obligaretur desistere ab operib; et actibus/ ex quibus veniunt cōmuniter debilitatiōes in corpore. et eiusdem corruptio velocior subsequitur. presertim dum tempora sunt intemperata/ et ex nimio gelu vel estu feruido discrasiant armoniam debite sanitatis. **Q**uid proinde. Sic certe agricolis colere terram. opilio pascere gregem. vinidemiator vvas colligere. ruralis falcare fenum vel segetes/ cursor legationem exple re/ desisteret. Et ita passim in omnibus huiusmodi penalibus operibus et debite vtilitudini non parum aduersis/ valebit argumentū. **E**t ceterum posito isto/ idem narentur omnes diuites qui delicatis ac preciosis alimentis/ non occurrunt morbis pauperū. si semper modis omnibus licitis et possibilibus/ sit sanitas in se vel alijs de necessitate seruanda vel egritudo pellenda. **P**orro cui dubium esse potest quin militaris exercitatio secum plurima accumularet corporis incommoda. nunc in ipso belli apparatu. nunc in tentorijs aut castris. aut sub diuo. demum in ipso hostili conflictu. Quis neget in his abbrevia-

ri vitam multipliciter corporalem. Quid enumerem labores estus frigora famem sitim. curas. vigiliās. et vulnera. quibus ipsa plerūq̄ vita funditus extinguitur. Quis tamen dixerit propter hec repelli a militando reges et alios reipublice rectores tanq̄ iniuste agant et in seipso manū iniiciāt. **D**eniq̄ de ipsis mercatoribus quid dicturi sunt nostre positioni aduersantes. s̄ quibus ait Flaccus. Impiger et tremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiem fugiens per sacra per ignes. Quis non videat q̄ tam ipsi q̄ innumerabiles huiusmodi. hec et similia agendo patiendosq̄ vitam abbreviant. Quis nesciat q̄ egritudinib; varijs atteruntur. **E**cce rēta men spalia solūmodo numeramus/ quibus a dipiscendis. cōseruandis aut recuperandis/ non dico infirmitati sed vite periculo et morti/ licenter nos exponim. **C**oncludamus igitur arguentes a minori ad maius q̄ pro bonis spiritualibus adquirendis. cōseruandis. aut recuperandis seu restaurandis. vel pro malis depellendis/ non est quolibet illicitum vel irrationabile similia perpeti. Quāobrem ipsi carthysien. p̄nt subijci regule vel statuto/ ad cuius nihilominus obseruationem/ sequitur quādoq̄ abbreviatio vite corporalis vel debilitatio sanitatis incurrit. **S**ed opponet forte scrupulosior aliquis et queret. si liceat omnino medicinam spernere. **S**i preterea in enumeratis temporalibus exercitijs/ fas sit qualitercūq̄ et quocūq̄ vitam consumere. Et si sic dicatur sicut dictū fuisse videri potest/ licebit cuilibet absq̄ vitio temptandi deum/ omnibus se piculis morborū et mortis improvidum obiectare. **I**stud vero nondum quisq̄ dicit. **R**espondeamus dicentes. q̄ in presenti materia sicut et in reliquis omnibus/ obseruare conuenit prouerbij illud poeticum/ et Terentio cōmemoratum. Ne quid nimis. **Q**uod Oratius plus expressit dicit. Est modus in rebus sunt certi deniq̄ fines. **U**tra quos citraq̄ nequit consistere rectum. **H**oc dicit phus describens virtutem esse in medio/ non quidem indiuisibili. sed in certa latitudine prout est signum ad sagittam. **A**t uero qualiter accipiendum sit medium huiusmodi/ si quisq̄ ulterius pergat inquirere. **R**espondeat pro me idem phus q̄ medium illud est quo ad nos et vt

sapiens iudicabit. Nec enim potest aliter sub generali regula vel arte notificari tale medium. Idcirco virtus quā multa gignit eppientia/certius quā ars sola/tale medium coniecturat. Et quod attendit particularēs circumstantias omnes/clarius et solidius operatur. quā ars et doctrina multā afferat commoditatē. virtutis exercitiū querētib.

Sufficit ergo nobis p nunc verificasse id quod assumptum est. et ostendisse quod medium sobrietatis et abstinentie in proposito nō non sic iudicabitur a sapiente quod omnis debilitatio corporis et omne discriminē mortis. seu male valitudinis/ euitetur. **S**ed veniamus ad bona spūalia. bona virtutum. postquam locuti fuimus de bonis spūalib; vbi longe minus videretur excusabilis p adquisitione carūdes/ abbreviatio quālibet vite corporalis. Enumerem ergo aliquas radices causas vel rōnes spūales/ ppter quas licitū ē vite huius moribūde detrimentū subire vel pati. **E**t primus quidem ad obediendum deo. Deinde ad satisfaciendum pro peccato. Rursus pro iuamine caritatis proximi. Ceterum pro euitatione grauis scandali. Porro ad acquirendam virtutes in se vel in alio. Et ad euitationem pro extirpatione vitiorum et carnis ad spiritum subiectione. **C**onstat enim quo ad primum quod obedientia potest licite impare vt homo subeat mortem corporalem pro fide sustinenda. exemplo martyrum. vel vbi deus homini reuelaret. quē admodum de samson et alijs multis sentit Augustinus de ciuitate dei. Habet enim deus vite et mortis imperium. Adde adhuc quod etiam vbi non obligaretur quis seipm prodere qui queritur ad necem quoniam xpianus est. potest tamē in casu/ publicis tyrannorū aspectibus presentare se/ et spontaneē mortē tradere se. in attestacionem et laudem fidei sue. Sic enim plures et martyribus fecisse narrantur. qui vel non cessarunt persequētib; vel eos cum potuissent/ nulla vi a se repulerunt. vt sancta legio Thebeorū. aut deniq; veritatem eis iniuris et furentibus/ vltro publicauerunt. Attamen necessaria est in hoc loco consideratio particularium circumstantiarum et vinctio spiritus. docens quando tibi hoc fas existit. Si enim hoc fieri semper liceret/ nec fugis christus nec dixisset apostolis. Cum vos persecuti fuerint in vna ci-

uitate/ fugite in aliam. **S**ecunda ratio sicut et sequentes/ rei accommodabilior est quam agimus. Satisfactio itaq; et iusticia/ sepe iubet multa fieri/ per que abbreviationem sequi vite perspicuū est. Vnde videmus hoc in iusticia forensi. et penitentia publica. tam in carceribus quā in alijs vindictarum et punitionum modis innumeris. per famem. per sitim. nuditatem. cilicium. verbera. cilicium. reclusionem: in aere pestilenti et feculento. et per similia horum pro peccatis enormibus. In foro etiam penitentiā quotidianum est. Et quis in dubium reuocat/ quin liceat istas punitionum afflictiones/ deuota voluntate suscipere. et susceptas/ pro satisfaciendo iusticie et deo pro peccatis laudabiliter tolerare. Est quorundam opinio de condemnato iuste ad mortem/ per suspendium p carcerem aut famem/ quod potest absq; delicto subterfugere/ si nihil obster euasioni sue. cuius oppositum/ non improbabiler tradunt alij dicētes quod manere tenetur. ne violer iusticiam et sententiā publicam in se latam. Nihilominus quocumq; modo se habeat veritas de obligatione ad vnu istorum vel ad alterum/ neminē dubitare arbitror/ quin condēnatus aliquis talis ad extremū supplicium/ merito possit nō fugere/ cum pateret exitus liber per negligentiam custodum. et potest vltro subire et expectare sententiā quam scit a se meritam et a iusto iudice fulminatā. Sed et videri possit non esse penitus improbabile/ hominem criminis/ posse adiudicari vt seipsum per se puniret quē admodum per alios iustissime fit. siue per mortem siue p famis inedia. **E**t hac consideratione forensi et publice iusticie/ rationabiliter colligitur iustificatio religionis carth. immo et alterius austerioris. Cur enim non poterit aliquis peccatorū suorū et flagitiorū conscius/ que demeruerunt mortem eternam. imo et temporalem si publicarentur. cur inquam non poterit talem rigorem vite/ a suo iudice secreto cui confessus est impostum tolerare. aut consultum suscipere. quā quā multo minus preuideat se victurum et infirmitatibus fatigandum. **L**egat Joh. heremita montis synai. qui climacus dicitur. in illo gradu scale mystice. in quo dicitur penitentia loquitur. Refert profecto stupenda. et forte magis admiranda quā imitanda

super voluntario carcere quorūdam deuz placare sibi volentiū. Ex horum p̄spectio ne sedula. siquet / q̄s rationabilis sit p̄ peccatoribz / carbusiensū in viuendo seueritas. imo ⁊ pro iustis. quatinus deo satisfaciāt pro peccatis p̄p̄is vel alienis. tempe miscōie. ne seuerius puniat incōpabiliter ille purgatorius ignis aut gehēna. **T**ertiam rationē assignauim⁹ caritatē erga p̄imum. Potest nimirū caritas fraternalis imitari esse x̄pi. qui peccata nostra ip̄e tulit. ⁊ languores nostros ip̄e portauit. Sic venerabilis ⁊ sanctus paulinus. Nolane v̄bis ep̄us / pro filio vidue duram seruitutem barbaroz. sponte subiit. Sic venerabilis sanctulus / pro diacono morituro semet prebuit mortis discrimini. Sic deniq̄ olim fieri ⁊ nunc in ecclesia quotidie p̄spicimus. Nam ⁊ ob hanc precipuerationem / fuerunt religiones institute ad satisfaciendū pro peccatis fundatorū. ⁊ generaliter omnīū. Sunt nempe aliqui in statu plangentīū. sicut alij in statu actiuoz iuxta varietatē donoz ⁊ officioz corporis x̄pi mystici que distribuit sp̄s sanctus prout vult. Si fas ē ergo (sicut fas est in mo merces magna) pro alioz delictis satisfactioē in corpore p̄prio sustinere. licebit vtiq̄ consequenter vitam in hoc exercitio breuiare. **L**audatur imperatoris illius iusticia ⁊ caritas. qui pro filio vidue ad excecationem amboz oculoꝝ ad iudicatio / oculi v̄nius saluationem in filio proprio / alterius oculoꝝ suoz iactu ra redemit. Collaudatur postremo illius amoris pac ⁊ vinculum insigne apud p̄bi losophos. vbi vterq̄ amicozum vicissim pro altero concerrabat occumbere. Simile de virgine quadam Antiochena ⁊ milite tractat Ambrosius declamatorie. Cur ergo careant preconio ipsi carth. cur non magis attollantur laudibz super eozum caritate. q̄ quādoq̄ a prop̄is peccatis immunes ⁊ expurgati. nihilominus ferūt su per se crimina alioꝝ. in abstinentijs et infirmitatibus plurimis. et quodāmodo animā suam pro alijs ponunt. Collaudā di profecto sunt. obrectatores eozum op / probrio digni. p̄sertim si ecclesiastici sūt. **N**az que impietas est / eos illud in alijs inculpare quod suū deberet esse officium. ⁊ exerce se semetipos in talibus abstinentijs et si non omnino taliter pro salute fidelīū

et diuina placatione promerenda ⁊ aduersis potestatibz debellandis. **N**az arma clericozum / sunt ieiunia. plangit ⁊ lacrimae. **C**eterum in quarta ratione posuimus euirationē scandali. Pro quo nō dico mala valitudo sed ip̄a etiam mors sub eūda nōnunq̄ est. Audiamus ap̄lm. Si esca inquit scandalizat fratrem meū / nō mādudabo carnes in eternū. Sit fm hoc aliquid positus in vltima necessitate famis / coram idolatris. non alijs cibis vesci permittunt cum q̄s idolothias. nūquid non subibit talis prius mortem famelicus / q̄ comedat in scandalum sue fidei. apud idolatras. aut apud fratres x̄pianos simplices. si ex hoc esu pati scandaluz probabiliter formidetur. **P**uto in super apostolum magis ad euirationem scandali pusillorū q̄ ad p̄p̄iam corporis refrenationē aspexisse cum dicit. Castigo corpus meū et in seruitutem redigo. **C**ur hoc agis paulus. **R**e inquit q̄ alijs predicauero / ip̄e reprobis inueniar. **N**olo dicāt auditores mei. **I**ste plenus ventre / de ieiunijs predicat. **I**ste repleta bursa aut arca argento auro ⁊ vestibus plurimis. frugalitatē nobis liberalitatēq̄ / ⁊ indumentozum p̄citatem suade re conatur. **D**edit est. cyret primo sc̄pm. **V**idētis hic magistri ⁊ fratres / q̄ necessaria est amplior vite austeritas in p̄dicatoribus platis ⁊ curatis q̄ in alijs. et si non ob aliud. ad hoc tñ qz alioquin efficac redunt verbū suū. **A**nt oblocutiones a subditis suis patiunt. **N**ec excusant penitus. q̄ uis edomitā sentiāt carnē suā. aut si ob in de pati vite carnalis dispendiū p̄mescāt. **T**raducam⁹ nūc ad rem que tractat rōem h̄mōi. **S**it aliquis carth. vir p̄bat⁹ in vltima egritudine cōstitutus / a qua liberabitur si carnibz v̄raf. ⁊ sciat hoc ip̄e seu per reuelationē seu p̄ medicozum finalē attestationē. seu qz tale est suū dictamen p̄scie. **A**diuertat nihilomin⁹ quēadmodū veri simile est / qz comestione sua / fratres alij v̄p̄sentes vel absentes ad quos fama volauerit scandalifabunt. tum qz insolitū ē. tū quia nō sufficienter erūt informati de causa necessitatis sue extreme. **D**eniq̄ qz tēp̄abuntur vehemētē ad exemplū illius assu mere sibi carnes in cibos. etiam preter et extra necessitatē extremaz. **F**ormidabit p̄ inde vir h̄mōi non absq̄ ratione / ne rigor ordinis paulatim laxatus / tandem fundit⁹

l. 3. 8. 1. r
l. 3
l. 3. 8. 1. r 55

R

D

evanescat neq̄s remediū loc⁹ habeat. Que ratio: quia nimirū semel lapsa religio (vt expti scripserūt) nunq̄s aut vitē regari pōt. Noua facilius a fundamētis conderetur. p̄t̄r quēlibet sup hoc certū reddere aliena facta multarū religionū. que ab initio summe discipline fuerunt. sed p̄ licentias ⁊ largationes p̄mit̄ modicas/ deinceps maiores/ in hanc tantā effrenationem corruerunt vt nihil plus abstineant a secularib⁹ nulla in silentio. in ieiunijs. esu carniū. et alijs disciplinis diuersitas inuenitur. in tantū quidem. vt apud multos stupor sit. si cum professionis sue ⁊ voti integritate ⁊ statu salutis/ tales viuere arbitrent̄. **S**z relinquēs alios sibi ip̄s. Quero si carthusien. ille quē loquimur/ teneatur aut salte⁹ iure possit in casu nostro abstinere a carniibus/ dum talia pie recogitat. reuoluūt ⁊ formidat. Estimo plane neminē sane intelligentium vnq̄s dubitaturū/ quin hoc possit. ⁊ plures spero dicturos fore q̄ ad hoc pro scandali vitiatione obligatur. Siqui dem plus est anima proximi q̄ corpus/ p̄rium aut esca. Quanto plus ergo estimā de sunt tot anime p̄sentes ⁊ future. imo tota carthusien religio. tota seueritas. tota q̄ disciplina. Ut quid probatus vir/ pro modicis vite diebus iam velit nolit pituris/ tale religioni sue discriminē afferret. Ut q̄d p̄terea pro restauratione membri percutis ⁊ paulo post necessario defertur/ totū corpus myiticum in ceteris saniorib⁹ mēbris detrimentū patitur. Quomodo dabit totum vite florem pro fratribus iste/ q̄ tanta cupiditate particulam egram ⁊ marcidam/ cum eorum nocumēto retinere conatur. Non est ad extremū fidus miles et strenuus ille/ qui plagas suas statim refoueri aut sanari querit/ cum totius sui exercitus deordinatione periculo vel strage. Puto certe gloriosus ille confessor martinus/ non fecisset in hac re scrupulum. qui suadentes corpus in vltimo agone constitutum/ stramentis mollioribus consoueri/ magna grauitate cōpescuit. Sinite iniquiens fratres sinite. Ego si aliud exemplum vobis relinquo/ peccaui. **E**sto q̄ homo singulari voto perpetue alicui⁹ abstinentie constrictus/ soluere illud pro vltima necessitate deberet. Esto similiter q̄ carthusien. aliquis ad hoc teneretur vbi sufficienter sibi constaret de nullo subsecu

turo fratrum vel ordinis scādalo. **A**hildominus quia rarissime ⁊ quasi nunq̄s circa stantie tales pariter cōcurrūt apud carthusien. potuit cū omni rationabilitate ferri suū generaliter de non comedēdo carnes statutū. **N**ouissime sermonē abbreviat⁹/ tes/ tractemus simul postremas duas rationes. adquisitionē sc̄z virtutū. ⁊ exterminium vitiōz. propter quas debilitare corpus ⁊ abbreviare vitam/ plerūq̄ fas est. ⁊ aliquando necessitas. **P**roposuit salomon a vino abstrahere carnem suam. vt animam suam transferret ad sapientiam. Daniel ⁊ ceteri p̄phetarū vt diuinis reuelationibus essent idonei/ pene supra vires corpus sub abstinentia macerabant. Amplius tradunt in cōtemplationib⁹ experti non posse animā ab egypto tenebrose carnalitatē nisi per desertum fortis cōtritionis carniū. corpaleq̄ abstinentiā faciat non solum a supfluis sed a multis etiā necessarijs. Ad hoc traduci potest etiā illud **B**reg. Nemo potest app̄hendere q̄d supra ip̄m est. si prius nescierit mactare quod est. **B**ernard⁹ hoc in seip̄o ⁊ p̄prio corpe expleuerat. qui p̄pter hoc in egritudines perpetuas inciderat. Hanc esse causam opinor p̄cipuā/ cur tanta est raritas tpe nostro/ eorum qui cōtemplationis arcē ascēdant ⁊ illic stent. Exigit quippe ad hoc/ sobrietas non illa t̄mō que seruat mandatū ⁊ peccatum eximit. sed multo asperior/ ab initio atq̄ rigidior. Tribulationes itaq̄ corpis dilatant animā ad supiora. ⁊ ad inferiora ne dilabatur stringunt. Sic nō inueniēs anima vbi sue affectionis pes dilatec aut quiescat. quoniā inundauerūt a que tribulationis sup terram sensualitatis/ regredi cōpellitur cū columba ad interioris arcaz quietis. Qui vero ieiunij talis atq̄ tribulationū ceterarū asperitatē/ a se iugiter repulerit/ mirabor si non exp̄s erit elenare cōtemplationis. **E**sti non assidue per ima serpet eius animus. contētus cōmuni mō cognitionis alto:ū sicut a cōmuni ritu viuendi vel ad tempus non semet abducit. **V**idētis ergo quantū seruit cōtemplationis virtuti in qua felicitatē phi posuerūt/ ipsa victus asperitas. **P**orro quid aget fortitudinis virtus. quid zelus animarū quid spes. quid fides ⁊ caritas. vel vt ip̄s in hominib⁹ generentur vel genite conferentur. augeant ⁊ roborentur. **E**stimo non

magnipendent corporis iacturā / dūmodo per eā finis suus habeat. **C**eterū attende tibi quid debeas aīe sanitati et curatio / ni a vicijs. quādo vt corpus redimas / fer / rum patiens et ignē inquit. **H**aso. **D**ice / rent aliqui. sed nō determino. q̄ p̄ cuitatio / ne doloris nimij aut defor:mitatis / fas est / alicui mor:bi mēbrū incuratū relinquere / ex quo tamē mor:bo dimisso / breuiaret vi / ta. **D**ec abbreviatio quāto rōnabilius to / lerabitur ad cuitandos dolores nō momē / taneos sed pro vicijs puniendis sempiter / nos. **A**ddamus q̄ consuetudo naturaz / imutat vsq; adeo / vt venenū cib esse pos / sit. **D**ultos iam audiui alteri religionis. / quib; in egritudine vsus carnū cōceditur / dicentes abomiuationē eis fieri et nauseaz / si carnes gustent. **V**alūtes iugiter carere. / tantū valet in eis cōsuetudo. quā p̄s alte / ram dicit esse naturā. **E**sto deniq; q̄ ex / usu carnū proueniret in casib; predictē ne / cessitatis / plongatio qualiscunq; viuendi / quis nouit si deterior et hoc postmodum / egritudo et lassitudo sequet. **A**udi simile. / **E**ssent aliqui potiones quedam medicina / les vt pote lapatiue satis idonee pro p̄senti / stati patientis. dissuadent illas fidi med / ci. nec usu talium / pigra et segnis in futu / rum reddatur natura. **S**ubinde creda / mus exptis. **A**sserentem itaq; audiui vnū / de **C**arthusien: sibi virum plane doctissi / mus. q̄ plures numero morerent aut egro / tarent in eorū religione / si carnibus ute / rentur. **C**ausam addebat q̄ vigilie et soli / tudo et quies ceteraq; deuotōnis huiusmo / di exercitia / digestionem impediunt. et ita / cruditatem quādā in stomacho relinquūt / **A**ddo aliam q̄ vit aut raro / tempanē. et so / brie / inter hec gule incitāmēta versaretur. / **H**am cur ob aliud sapiens vnus medico / rum dicit / plures occisos gula q̄ gladio. / **Q**uod si nullus diceret / tamen exptentia / loquente cognoscitur. **C**ur aliunde prete / rea religiosi et rurales a carnib; imo et a vi / no et a ceteris gule blandientib; cibis lon / ge factis / senectam maiorem sepius atin / gunt q̄ alij voluptuose et opulente talib; / nutriti. **P**reponderant scio ille que ani / mam reficiunt cause quas diximus vt de / fendatur sobrietas. tamen ita loquendum / fuit carnalib; qui carnalia p̄ferunt. **I**ta eo / rum iniquitate mentiri sibi / docere debui / mus. qui abbreviatiōne viuēdi alijs obij /

ciūt pro crimine / suā vitā frequentius et o / deus quāto indecētius nequius et sordidi / us sua voracitate et ingluvie mactant sus / focant et necant. **Q**uonia; in multis scis / iuxta sapientis verbū multa est infirmi / tas. **E**t fm̄ p̄rietate virgiliani verbi. mul / tos etiam viuos vinū somniūq; sepeliuit. / **P**ostremo quid eradiciatio viciōsarum / libidinū in seipo feruentiū fieri suadet. q̄ nō / nulli quia occasione prestabat alijs lu / xurie sua pulcritudo / seipos lacrabant in / facie. aut cum suis piculis ingentib; ecu / les aufugerunt. **V**ulgata est ioseph histo / ria. necnon benedicti bernardi et similia. / **R**eptus est mihi insup vnus sanctorū / patrum. qui vt elationem ex suis virib; cō / surgentem cōpesceret in anima / magnis a / deo precib; obtinuit. vt demoniace passio / ni corpus subiaceret. **N**ō euagemur vt / terius in materia latissima de acquisitione / virtutū et amissione viciōrū. stringatur ser / mo ad virtutē vnicā castitatis. et questionē / questionē veluti clauū clauo retūdamus. / **Q**uero ab aduersarijs si vouere liceat p̄pe / tuam castitatē. **N**on ita impudenter desi / piunt vt hoc negent. **N**on negabunt insu / per quin dabilis sit casus necessitatis ex / tremē. quo vel a tyranno aliquo vel p̄ter / abūdantiā obsceni illius humoris putre / scentis (vt fieri potest) p̄ciditabit vita eius / qui vouit castitatē si nō sumat ab ope car / nali remediū. **P**eto ergo si talis non dico / fornicari vel adulterari sed m̄rimonialiter / vxorem assumere / et eam carnaliter cogno / scere possit et debeat. quonia; hoc agendo / diuertimus viuere vt supponitur. **S**i nō / deat q̄ votū castitatis impedit m̄rimoni / um cōtrahendū / etiā in illo casu necessita / tis extreme. **Q**uero primo **U**n hoc habet / vt cū votū illud humana tm̄mō voluntate / emissum fuerit. ac p̄inde p̄cepto illo diuino / nō occides quo pacto potest obuiare. **I**ta / enim prius argutū est in sc̄da conclusiōne / **R**ursus potest sibi a papa cōcedi dispensa / tio contrahendi. qua dispensatione facta / nunquid vxorari tenebitur pro licito vsu / carnali saluatiōe vite sue. aut si poterit sub / ire mortem. ne castitas sua virginalis aut / vidualis deperat. **S**i primum nobis / donent / cur non ita dicere possumus q̄ / non obstante causa necessitatis extreme / aut superioris auctoritate / potest p̄pe / tuo voueri certa sobrietas sicut et castitas.

Si vero dicant intra cōiōrē opīnionē/ q̄
 talis etiam non vouens/ possit licite pati
 mortē pro p̄seruatione castitatis p̄p̄nē.
 quāuis hoc pati nequaquā obliget. Velles
 desiderare vt nobis darent diuersitatis ra
 tionem in castitate ⁊ sobrietate. quare non
 v̄trobis erit similis hui⁹ diuini p̄cepti
 transgressio. Non occides. nunquid talis
 p̄seueranter castus ī casu nostro/ ita seipm
 p̄imere dicendus est interpretatiue. q̄ ad vi
 tam seruandā patet eidē licitus exitus per
 matrimoniū. sicut de p̄seueranter abijcien
 te carnes nobis opponunt. **D**iceret for
 cassis q̄ nulla est ponderatio digna conti
 nentis anime fm̄ sapientē Vinculū insu
 per matrimoniū non tempale est sed perpe
 tuū ⁊ multa secū fert in cōmoda. Tribula
 tionem inquit aplūs habebūt hm̄ōi. Flo
 lo hic p̄tinaciter p̄tendere. nec in alterutrā
 partem fixa; ferre sn̄ia; nolo. qm̄ quicquid
 dicat pro nobis est. Nam si mors p̄ castita
 tis virtute tolerat/ vbi etia; sine delicto pa
 teret euadendi libertas/ fas est p̄ virtutis
 adeptione vel p̄seruatione/ vitā non solū
 abbreviare. sed etiā vltro p̄dere. qd̄ hic p̄
 bandū assumebam⁹. Si vero mors vlti
 quaq; declināda esset in casu necessitatis
 talis. ⁊ tamē votū castitatis nō indiscrete
 factum fuit quanq; talē casum non exeme
 rit/ cōuincit similitudo q̄ statutū de absti
 nentia a carnib; rōnabiliter factū vel latū
 est. etiā si nulla sit exceptio p̄ expressā ver
 ba vallatur; put in scōā cōclusionē dicebat
R **M**mutescāt ergo obrectatores q̄libet
 cōtra sanctā caritatis sobrietatē. quin po
 tius venerent ip̄am tanq; imitatricē. Job
 baptiste abstinentiā. fm̄ p̄ntem lectionis
 nostre textū. tanq; insup̄ sanctorū patrū re
 p̄sentans exempla atq; vestigia. Acceptet
 p̄terea. tanq; satisfactoria p̄ suis alienis. q̄
 delictis et magno iusticie atq; caritatis ze
 lo. Collaudet etiā velut p̄ficiens alijs ex
 emplo ⁊ merito. Deniq; suscipiatur quasi
 generatiua virtutū. tam moralium q̄ intel
 lectualium et vitiosarū cupidinum poten
 ter repressiua. **N**unc ad medicos cōuer
 sus obsecro ⁊ obtestor eos p̄ salutē anime
 sue/ quatinus artem suā que est de meden
 dis corporib; arti artium que est regimē
 animarū nequaquā ope vel cōsilio dānabili
 anteponāt. sciant ⁊ obseruet. qm̄ sicut ani
 me corpus/ ita medicinā theologie et mo
 rali scie/ sicut architectonice. subijci equuz

est seruire ⁊ ancillari. Ad nullam idcirco
 sanitatem corpis/ medicus aspirare debet
 modis aut remedijs/ anime salutē contra
 rius. alioquin abutitur arte p̄pria. ⁊ deum
 in se ⁊ in proximo grauitē offendit. Cau
 tum ergo ⁊ virtuti consonū dent suis egro
 tantibus. p̄ferim religiosi cōsiliū. La
 ueant nedum sanare corpus alienum stu
 dent. saucient animā suā ⁊ alienā. aut
 ne deo irato/ vtrunq; corpus ⁊ aīa pereat.
Si altissimus cetera medicinā creauit si
 cut affirmat sapiens/ non impugnent que
 so deum per donū suum. Audiant medici
 eiusdem sapientis cōsiliū vt orent deum
 vt prosperent in manib; operā eorū. Sic
 enim fm̄ eiusdem pollicitationē/ discipli
 na medici per quā se suāq; artem deo subij
 cit/ exaltabit caput eius. **A**d nouissimū
 nolo putet me aliquis p̄ dicta quecūq; p̄ce
 dentia/ secludere velle discretionis virtutē
 in abstinentia vel seruanda vel assumēda.
Scio itaq; ⁊ sic patres determināt/ q̄ ad
 deteriorē exitum ⁊ cui minus est remediū/
 trahit abstinentia indiscreta q̄ edacitas im
 moderata. **H**ec autē discretionis virt⁹ nun
 q̄ melius q̄ in humilitate ⁊ obedientia p̄
 uatur. dum videlicet p̄p̄rius sensus deserit
 et alieno prudenti ⁊ expro; cōsilio/ p̄mpre
 parer atq; subijcitur. **H**ec autē obedientia
 discretionis mater/ vbi meli⁹ q̄ in religio
 num p̄fessorib; locum habet. Illic inuigi
 lat superiorū exercitata discretio. vt suā vni
 cuiq; pro qualitate cōditionis loci aut t̄pis
 abstinentiā limitet ⁊ mensuret. ne qd̄ pro
 diuino officio sancitū est/ tollat illud aut
 notabiliter impediat. **S**ciunt q̄ corporalis
 exercitatio ad modicū vtilis est/ nisi p̄ qn/
 to iuuat pietatē que ad oīa valet. **S**ed
 postulabit a me forsan aliq; min⁹ instru
 ctus. quid potissimū in abstinentia ne imo
 derata sit prudens rector attendit. **R**ūdeco
 q̄ non labores. nō vexationes. nō proin
 de abbreviationē istam vite corporalis. tantū
 dem cōsiderat/ quantū ne sensus efficiant
 bebetes ac stolidi/ per excessiuā in ieiunio
 aut fletu abundantia. et vt non ex p̄nti ra
 tionis iudiciū euertat. sensib; etenim vehe
 menter lesis/ leditur exinde rationis vsus
 propter cōnexionē mutuā pro statu p̄nti
 sensus ad intellectū. **S**it p̄cedo quantū
 liber abstinentie rigor. dūmodo sana ⁊ in
 tegra sensuum viuacitas et iudiciū ratio
 nis imperturbatū maneat. salua erūt oīa.

An liceat grauiato debitis

Attero si cōtra hanc sensuū z rationis integritatem aliquis superior a subditis extorquet abstinentiā etiam in die veneris sancta etsi nō pro impari potentia tolerandi (qm̄ nō omnia possumus oēs) ille dissimiliter onera abstinerē diuidat singulis put opus habent. Affirmo q̄ iam non destructor sed destructor. non tutor sed tortor habendus est. z tanq̄ pernicioza pestis declinandus. Nam quid fit in subito lesa semel ratione ex sensuū p̄urbatione? Reddit si quidem hebes. asper. atronitus. z intracabilis. velut aīal brutus. nec iam rōnis vsu ducitur. sed furoris z insipientie cuiusdam bestialis impetu circūagitur z rapitur. Ruit postremo in hanc desperatē p̄ditionis foueam. vt sibi sapiens videat qui stolidus est. se ducentem esse vult qui cecus est. et qui p̄p̄riū inops est z salubus cōsiliū alie no p̄suis obedire recusat. Cur ita? q̄ iam ambulat in magnis z mirabilibz super se. Jamq̄ reuelationibz insolitis et miraculis faciendis se cogitat idoneū. Jam somnia. iam fantasias omnes portētuozas/p̄visionibz autēticis acceptat. Jam deniq̄ nisi misereat ex alto deus. p̄oxim⁹ est corruere monte illo ad quē angelus ascendit et descendit diabolus. Videtis q̄ necesse saria sit in rectoribz pia discretio z discreta pietas. que subditos velut citbare cordas nec mollescere nimis sinat nec lentescere p̄desidiā. nec supra modum tendat ne rumpantur per stoliditatē z insipientiā. Op̄ profecto plenū difficultatis. plenū periculi z multe vigilie. sed meriti grandis z laudis excelle. nec deerit pie postulantibz v̄ctio spiritus que docet de omnibus. Ex his ad extremū pendere fas est. q̄ periculosa sit indiscretis solitudo. quia cū ceciderint non habent subleuantē. Secus in religionibz bene institutis reperit. Hec habui que dicerē super questione proposta de non esu carniū. quanq̄ breuitatis amor/ quedam intacta z quedam inpraetata deferere cōpulerit. Hec est laudabilis z ab indiscretione libera sanctorū patz abstinentia. quaz etsi peccator z secularis imitari non valeo/ aut non satis volo. veneros tamen in alijs. amiror z colo. venerādam insuper colendāq̄ libens denunciatio et libera voce defendo. Spero equidez ex hac pia sedulitate/ fructū orationū suarū z mihi profuturū apud illū qui iussit ne gra-

uarentur corda nostra in crapula z ebrietate. dñm nostrū. Jhm xpm qui est benedictus in secula seculorū. Amē. *Explicat*

Sequuntur quedaz propositiones excerpte de lectione cancellarij parisi. Anno dñi. D. cccc. apud sanctum Victorē. occasione cuiusdam dubitationis in facto vnius militis carbutiensis.

Conuertamus nūc sermonē ad decisionē p̄dicte dubitationis scilicet de vellatione spiritalium alienarū per discipulos xpi. an scilicet furti veritas ratio. z ex p̄sequenti ad restitutionē fuerit obligatio. Introducit hęc dubitatio q̄ scilicet est. Erit inquisitionibz aliquibz no uiter factis fiat aliqua satisfactio. de obligatis ex furto vel mutuo. si p̄ religionis ingressum sint imunes a soluēdo. **S**upponam⁹ in p̄mo descriptionē furti. Furtum est contractatio rei aliene/ inuito dño. Hęc est succineta et generalis furti descriptio. cui declaratio patere poterit ex corollarijs sequētibz. **S**upponēdo q̄ dominiū rerū est duplex. vnum diuinū. aliud humanū. Humanū est duplex naturale z civile seu politicū. De primo scriptū est de deo. Domin⁹ vniuersorū tu es. De altero dicit apls q̄ oīa nostra sunt. Et xps. Primum querite regnū dei z iusticiā eius. z hec oīa adijcient vobis. De tertio scribunt ipse leges civiles z canonicę sicut etiā scriptura sacra sepe commemorat. **P**rimū fundatur in titulo creationis z gubernationis rerū. Scdm̄ in titulo caritatis z iusticie. Tertium in regulis legis civilis z canonicę post peccatū. **D**icam⁹ ergo veluti corollaria declarationē/ z declaratiua p̄secutionē/ q̄ deo approbante vel iubente detentionem vel cōtreccationē cuiuscūq̄ rei/ nullū committit furtū ab eo qui talem se habere scit approbationē. Sic excusant filij israhel a furto dū spoliauerunt egyptios. Et intelligitur dū talis v̄ctis z mouet in hac spoliatio ne/ auctoritate legis diuine. non p̄pria libidine rapiendi. **D**icam⁹ vltra. q̄ in abusu cuiuscūq̄ rei contra legē dei/ committitur aliquo mō furtū. q̄ sit quedam cōtreccatio rei aliene q̄ scz est ipsi⁹ dei. inuito eo. i. p̄tra dicente z vetante. **S**equit⁹ q̄ quilibet iust⁹/ p̄t v̄t re qualibet/ sine furto. et hoc